

A mikor Szekeres Lajos annak idején nőül vette Lipták Ilonkát, ismeretési körükben az a nézet alakult ki, hogy házasságuk boldog és tartós lesz, de csak egy esetben, ha Lajos leszokik legendás féltékenységről.

Lajos még csak udvarolt Ilonkának, amikor már minden lépését számon tartotta. Reggel, délután, hajnalban razziaszerűen fel-felhívogatta telefonon. Legszívesebben hermetikusan elzárta volna Ilonkát a külvilágtól, annyira szerette. A lány eleinte nemcsak eltűrte ezt, de szinte büszke volt rá. Később már idegesítette, hogy Lajos állandóan ellenőriz, hogy keresztelkedéseket tesz fel, s hogy öröngeni kezd, ha menyasszonya három kedves szót szól valami férfiemberhez.

És joggal idegesítette, mert szerette Lajost, és semmivel sem vétett a hűség ellen. A féltékenység a becsületes nőt bántja legjobban. A hűtlenek számolnak vele és felkészülnek rá. A hűtlen nő meg tudja magyarázni, hogy nem hűtlen, ugyanezt a hű nő nem tudja megmagyarázni. A becsületes nő vagy nem veszi komolyan az okatlan féltékenységet, vagy dühös lesz tőle — s ezzel mindkét esetben arról győzi meg a férfit, hogy oka van a féltékenységre. Ilonka hű volt Lajoshoz, s ezért sokat szenvedett. De bízt abban, hogy a házasság majd megváltoztatja Lajost. És nem csalódott: Lajos még féltékenyebb lett.

Lajos naponta nyolc órát dolgozott hivatalában. A nap másik tizenhat óráját megosztotta a feleségével. Hogy pedig a távolléttől nyolc órát se nyugtalaníthatja, időnként hazaszaladt néhány percre a hivatalából. Ilyenkor lent várta a taxi, csak éppen hogy kezét csókolt a feleségének, és már rohant is vissza.

Mi baráti aggodalommal néztük mindent. Úgy véltük, hogy Lajos féltékenysége kóros természetű, s a kezdődő elmezavar első tünete lehet. De Ödön, aki egy irodában dolgozott vele, azt állította, hogy Lajos normális, hivatali feladatai szeretik, szorgalmas, pupillazavara nincsenek, reflexei kifogástalanok.

Akkor már túl voltunk azon, hogy Lajosnak prédikáljunk, és a józan észre hivatkozzunk. Eppen én magyaráztam neki egyszer, hogy a féltékenység apja a hitvány önzés, anyja az alacsonyrendűség érzés — legyen hát önzetlenebb és legyen önértékezőbb, különben éppen az ellenkező eredményt fogja elérni.

Lajos akkor szinte büntudattal magyarázkodott.

— Halálosan szeretem a feleségemet — mondta —, és nem hiszem, hogy baj származhat abból, ha vigyázok rá. Gondolj csak arra, hogy veszel egy jó jegyet valami premierre vagy koncertre, amely nagyon érdekelt, napjában hatszor is megnézed, nem vesztetted-e el azt a jegyet. És mindannyiszor külön örülsz a rád váró gyönyörűségnek, valahányszor látod, hogy a jegy megvan.

— De a helyedben én attól félnék, hogy a jegy elkeveredik, és hm... elvesz. Addig nézed, hogy megvan-e, amíg éppen te magad veszted el. Hogy a hasonlatnál maradjak.

Lajos legyintett:
— Szamárság! Én jóhiszemű féltékeny vagyok.
— Hogy értsem ezt?

— Nézd... Én Ilonkának nem a hűtlenségéről akarok meggyőződni, hanem a hűségéről. Ez nagy különbség! Érted?

— Ertem — hazudtam, és láttam, hogy egészen reménytelen az ügy. Lajost nem lehet észre téríteni.

Mindegy — gondoltam, és levettem a kezemet Lajosról.

De nem úgy Ilonka, aki végre a cselekvés terére lépett. Olvasta ugyanis valami orvosi könyvet, hogy a féltékenység sokszor idegzavar, és ha rendszeressé válik, kóros állapot. Ilonkának ez szöveget ütött a fejébe. Addig magyarázta Lajosnak, hogy a kórral könnyebb megbirkózni még idején, míg a férj — nyilván emlékezve az én prédikációimra is — ráállt, hogy felkeresi a professzort.

De abban a pillanatban, amint ráállt, már gyanakodni is kezdett:

— Szóval járjak doktor Kénéshez... És te, azalatt mit fogsz csinálni, ha szabad kérdeznem?

Ilonka nem szeretne volna, ha ezen bukk meg a kecsgejtő terv. Készséggel felelte:

— Minden alkalommal veled megyek, s ott várlak meg a várószobában. Te csacsi! Erre már Lajos sem tudott mit szólni. Másnap, már hétfőn fel is kereste doktor Kénésit.

Az elismert analitikus mindjárt az első alkalommal negyven percig elbeszélgetett Lajossal. Hogy miről, azt nem tudom, mert Ilonka sohasem kérdezte meg, márpedig én Ilonkától hallottam a történetet. Tény azonban, hogy az első vizit után Lajos szinte megilletődve jött ki a csupafém-csupaféve rendelőből, nagyon nyugodtnak látszott. Az utána hazafelé menet derűs történeteket mesélt katoná korából, s egy szóval sem említette Kénési doktort, sem azt, amit hallott tőle.

Két héttel később Lajos a lépcsőn felfelé jövet azt mondta:

— Azt hiszem, már csak egy hétig kell idejárnom. Gondolom, okosan tennéd, fiacskám, ha nem kísérelnéd el többet. Unalmas lehet ez neked, menj el Irmáékhoz néha, tudod, hogy várnak.

De Ilonka nem tágitott. A nagyszerű sikernek részese volt, csak nem hagyja cserben a közös művet? Feljárt ő bizony rendületlenül a kezelés legvégéig.

Kereken négy hétig tartott az egész. Ilonka boldogan jött el Lajossal az utolsó vizit után. Mindketten meghatódtak voltak és boldogok. Lajos azért, mert végére ért a sok — és költséges — beszélgetésnek, Ilonka meg azért, mert Lajos az utóbbi napokban már kezdett egészen kifogástalanul viselkedni.

Ilonka arra gondolt, hogy nyugalma lesz, és békesség lengi majd be otthonukat. Lajos örökös gyanakodása nem fogja megszegyeníteni — milyen jó, hogy néha orvosi könyveket olvas. De nem sirt, csak egy kicsit nedves szemmel lépegetett Lajos mellett.

Lajos oldalt nézett rá, és látta, hogy szomorú. Megállt, két kezét a vállára tette, és szembenézett vele. A szemében furcsa fény lobogott:

— Miért van rossz kedve? — kérdezte szárazon.

— Ó... semmi... semmi...

— Legyen őszinte... vallja be azt, amit úgyis tudok... Magának megtetszett doktor Kénési!

Gombó Pál

TIZENNYOLC VÁLÁS

A Los Angeles-i Nina Avery tizennyolcadszor vált el. Pontosan nem emlékszik, hogy mikor ment először férjhez, azt azonban nem felejtette el, hogy amikor először elvált, 16 éves volt. (Pozsonyi Pravda)

— Ohajtja megtartani asszonynevét? — kérdezte a bíró.
— Nem, nem szoktam — felelte Temérdek Erika.

Később, odakint a bíróság folyosóján már az újságíróknak válaszolt.

— Hogyan kezdte pályáját? — hangzott az első kérdés.

— Ó, már kislánykoromban elhivatottságot éreztem arra, hogy a férfiakat boldoggá tegyem. Azt hiszem, szerénységgel nélkül mondhatom, hogy ez gyakran sikerült.

— Voltaképpen az első férjéről akartam kérdezni...

— Nos, igen. Ő csak egy epizód volt. Egyszerű kalauz, de már nála is határozottan megnyilvánult az a készségem, hogy gondoskodjam róla, babusgassam. Nálam nem volt olyan, hogy sál nélkül elmenni télen, sőt reggel herbatea, este kamillatea.

— Miért váltak el?

— Eppen ezért.

— Hallhatnék pár szót a továbbiakról?

— Hogyne. Egy esztendővel később kezdett, majd, hogy

csak a kiemelkedőket említsem, könyvelő, főkönyvelő, mérnök, főmérnök, orvos, főorvos. Mind-egyikre nagyon szívesen gondolkodom vissza. Hálás házasságok voltak. Sok emléket őrzök belőlük. Innen egy szobabereendezés, onnan egy bunda. Még festmények is vannak, azokat a főorvos kapta a paciensektől, de a tárgyaláson lemondott róluk javamra. Szívemhez nőtt kedves fiúk voltak, hústól-hatvanig. A társaságuk nem győzött dicsérni, hogy milyen jó feleség vagyok. Mind babusgattam.

— És a válókok?

— Istenem, semmi sem tart örökké. Amikor először mondom el nekik, hogy mennyire szeretem őket, hogy csak ők egyedül, hogy ilyen nagyszerű férfivel még nem találkoztam, mint ők, mind meghatódnak, érzik, hogy ideális feleség vagyok. Később aztán valami ördög bujlik beléjük és olyanokat mondanak: „Mond, drágám, neked nincs más té-

mád, mint engem féltetni?” Ilyenkor sírok, valami ajándékkal megvigasztalnak, aztán beadják a válókeresetet. De soha egy sem mondta, hogy nem vagyok a legjobb feleség!

— Gyereke van?

— Hová gondol?

Csak más gyerekei voltak, azokat neveltem-nevelgettem, de sajnos rövidebb ideig, semhogy fogott volna rajtuk.

— Hány éves most?

— Ejnye, mennyi is? Tizenhat éves koromban kezdtem a pályát, volt tizen-nyolc férjem... ha egyre-egyre udvarlást, araszgot, válást beleértve egy-egy esztendő számítunk, akkor mostanában a legszebb virágzás korában vagyok.

— Ezt hogy értsem?

— Ó, hát úgy, hogy beleérttem a jellem-házasságokba. Már nem érdekelnék azok a fura, bolondos lelkendezések, amik eleinte annyira megkaptak, az úgynevezett nagymenő férfiek sem, inkább a megállapodott és szerényebb külsejű, ám gazdag lelki életet

élő férfiak vannak soron. Olyanok, akiknek már kisebb hibák domborítják ki a jellemét.

— Például?

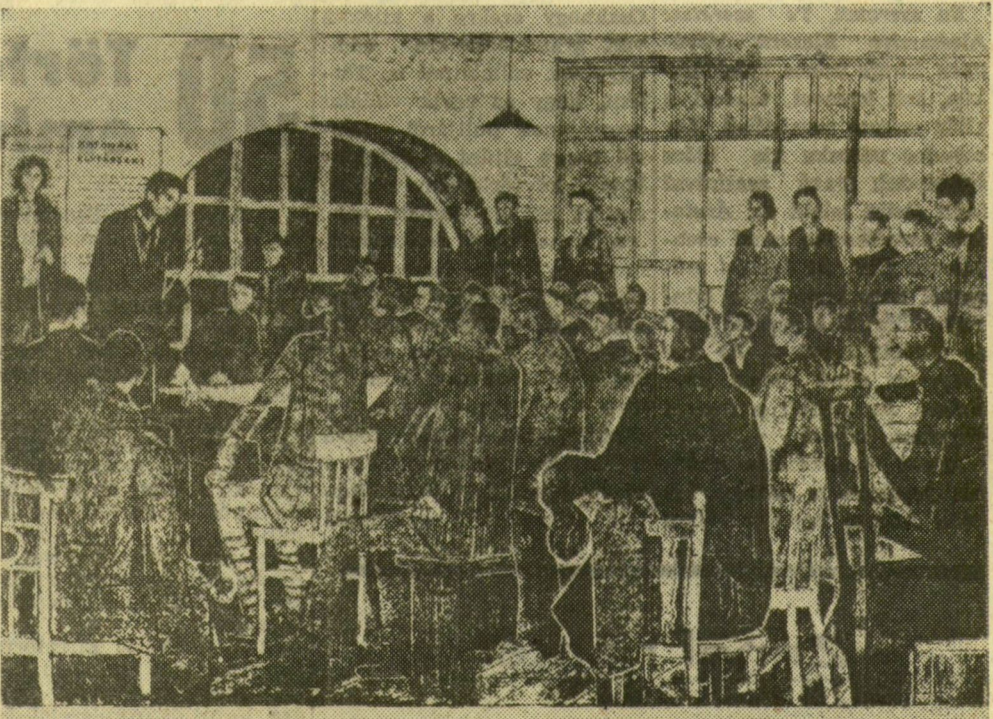
— Például az egyik kissé részeges volt, a másik szegénykém börtönbe került kéji-fülságért, alig tudtam elválni tőle. Az utolsó, nagyon kedves férjem pedig egyszerűen nem akart dolgozni. Úgyhogy a válóper költségeit is én fedeztem. De tessék elhinni, ebben a fajtában is van valami felemelő, valami ami megfogja a lelket.

— Tervei?

— Mit is mondjak? Szeretnék egy nagyon fiatal, akit úgy babusgathatok, mintha az anyja lennék, vagy egy nagyon öreg, akit úgy, mint a lányam.

— Akkor talán...

— Akkor talán, fiatalember, engedje meg, hogy én fejezzem be a mondatot. Maga éppen olyan férfi, akitől meg kell örülni a nőnek. Jöjjön fel hozzám, elbeszélgetünk egy fele mellett és közben kötek, magának egy sálat. Jó?

STETTNER BÉLA

KOMMUNISTÁK MEGBESZÉLÉSE

Mocsár Gábor

GÓLYAHÍR ÉS TROMBITA

— Mit szól hozzá, — kérdezte fanyar szellemességgel ismerősöm, a biológiai tanár a Boszorkány pultjára téve poharát — milyen enyhe telünk volt márciusban.

— Fene, aki megész, — mondtam együttérzően — nem győzi az ember tüzelővel. Nem akar tavasz lenni.

— Nono! — figyelmeztetett a biológiai tanára —. A tavasz eljön, akár akarjuk, akár se. Nekem elhiheti. Persze, hogy elhiszem. Ő a biológia tanára. Ért hozzá. Különben, ehhez nem kell tanári diploma. Mindenki tudja, hogy a tavaszt nem lehet betiltani, becsukni, megszüntetni. Visszafojtani. A szerelmet lehet? A köhögést lehet? Ezek mind ilyen lapos bölcsességek. Ilyesmivel traktáljuk ma egymást?

— Olvasta-e a múltkor az újságban — kérdeztem —, hogy megjött az első gólya Európába? Március elején valahol Dél-Franciaországban landolt az első gólya. Ő az első az idén Európában.

— Megírta az újság? Érdekes. Nem olvastam. Pedig az ilyesmire fel szoktam figyelni. — Elmélázott. Aztán poharát a pulthoz koccantotta, majd szájához emelte. Megitta mind, ami benne volt. — Pardon — mondta, s hozzott másikat.

— Ez azért érdekes, tudja — kezdte, miután a tartalékra gondoskodott —, mert eddig ez nem volt. Eddig csak azt írták meg az újságok, hogy megérkezett az első gólya Magyarországra. Ezt, figyelje meg, minden évben megírják. Erre kiterjed a figyelmük. Közismert, hogy az újságok évente legalább kétszer írnak a gólyákról. Elő-

ször, amikor megérkezik az első, másodszor, amikor egy-kettő ittmárad. Mert egy-kettő minden évben ittmárad. Az újságok ezt is megírják. De viszont ez a franciaországi hír, ez érdekes. Úgy látszik, javul a tájékoztatás színvonala. Vagyis az információ. Most már azt is megírják az újságok, ha Franciaországba megjön az első gólya. Ez látja, komoly dolog. Nagy eredmény. De én ennél többet mondom. Gondoljuk bele magunkat annak a gólyának a helyébe.

— Fázhatott a szerencsétlen, — mondtam, beleegondolva a gólya helyzetébe —, Franciaországot is elborította a márciusi hideg hullám.

— Ne erre gondoljunk, hanem arra, hogy mondjuk valahol Dél-Afrikában gyülekeznek, tanakodnak a gólyák, hogy haza kéne menni, Európába. És a sok okoskodó, tétozavó között akad egy, aki megunja a sok dumát, neki-fut, szárnyra kap és — elrepül. Hess. A többi csak néz utána. Ez bolond — gondolják magukban. Az az első gólya, az egy nagy hős, nekem elhiheti. A hétszázát. Abban aztán van bátorság. Merészség. Az úttörés kockázata.

— A többi pedig — folytattam a gondolatát — végülis kénytelen követni, habár először bolondnak nézték. Van ez így — jegyeztem meg bölcselkedőn — az emberek közt is. Ott is kell, aki elsőnek elkezd valamit. Ahhoz is kell ám bátorság, meg szóval... kockázat.

— Ez közsímsert. Erről is sokat írnak az újságok. A tudomány úttörői például. Galilei, Kepler, a Curie házaspár. Vagy ez a szívátültető sebész, a Bernard. Am, szavát ne felejtse, szeretném megjegyezni, hogy szűkebb szakmám, a biológia, vagyis az élettan tudománya az állatvilág köréből ismer olyan eseteket, meg jelenségeket, amikor nem is az elkezdés vagyis a kockázat elindulás a nagyobb, meg hősibb dolog, hanem a helybenmaradás. Az ottmaradás.

— Szóval — okoskodtam — ön szerint néha nem elkezdni nehéz valamit, hanem abbahagyni?

— Nem pontosan erről van szó. Ennél valamivel többről. Nem elmenni, hanem maradni. Helytállni. Helyben maradni. Világos?

Nem akartam bevallani, hogy nem világos, mert én az ősszel ittmáradó gólyákra gondoltam, és nem találtam

bennük semmi hősiességet, szerintem ezek a lemaradt gólyák vagy betegek vagy egyszerűen hülyék. A tél hideg elpusztítja őket — hát mi abban a hősiesség, okatlanul és hülyén elpusztulni, ahelyett, hogy kapnák magukat, s mennének melegebb helyekre. Afrika. A többivel. Am kiderült, ismerősöm nem a gólyákra gondolt.

— Hogy csak egy példát mondjak, szintén az állatvilág köréből, ugyebár a fácán fészket rak, tojásokat tojik, mondjuk egy lucernatábla közepébe. Úgy spekulál, hogy szépen megnő a lucerna, tehát el tud benne bújni, amikor majd ül a fészken. Azám, csakhogy az agronómus meg azt lesi, mikor nő kasza alá a tábla. Akkor aztán ráeresztik a traktorvontatású kaszálógépet. És mi történik? A fácántyúk, kérem, nekem elhiheti, bevárja a gépet, hagyja, hogy az a dübörgő istenátka odajöjjön és levágja a fejét. De ő akkor is a fészken marad. Erről beszélék én... — s kissé mintha indulatba jött volna — az istenfáját!

— Ez nagyon érdekes — jegyeztem meg —, bár mindig nem világos, melyik a nagyobb hős, az a gólya-e, amelyik elsőnek felrepül, vagy az a fácántyúk, amelyik a fészken ülve marad. Nagy kérdés! — mondtam gondterhelten és elmélázva végigtekintettem a talponálló igen vegyes összetételű vendégseregén. Ködös tekintetek, füst és borszag, zai, ahogy az már itt lenni szokott.

— Azám — töprengtet a biológiai tanár — valóban nagy kérdés. De nézzük csak. Lehetséges, hogy az a gólya, amelyik elsőnek felrepül, egy tapasztalatlan, másodéves gólya. Jött egy kelekótya gondolata — és elrepül. Nem tudja, hogy mi vár rá. Ez kérem, a lényeges különbség. Mert ezzel szemben az a fácántyúk, a hétszázát, aki ott marad a fészken, az tudja, hogy mi vár rá. Hogy el fog pusztulni. Várja a sorsát és nem mozdul. Ez a különbség. Persze, a kérdés bonyolult. Nézzük csak... — s, hogy minél tüzetesebben megvizsgálhassa a kérdést, a poharát az asztalhoz koppanította. — Na, isten, isten.

— Jó kis boroska ez a pusztamérgesi — jegyeztem meg, miután letették a poharakat. — Ezt is nehéz abbahagyni, ha már belekezdett az ember.

— A példa nem jó, — mondta gondterhelten a biológiai tanár, komolyan véve kissé ugratós megjegyzésemet. — Arra nézve, hogy valamit nehéz abbahagyni, persze, az